UGOVOR O KUPOPRODAJI

Jakšić, Suzana

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:360342

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET U SPLITU

ZAVRŠNI RAD

UGOVOR O KUPOPRODAJI

Mentor: **Student:**

Doc. dr. sc. Ratko Brnabić **Suzana Jakšić**

Split, rujan. 2017.

SADRŽAJ

SADRŽAJ 2
1. UVOD 1
1.1. Definicija problema 1
1.2. Cilj rada 1
1.3. Struktura rada 1
2. TEORIJSKI DIO 2
2.1. Izvori prava za ugovor o kupoprodaji 2
2.2. Općenito o kupoprodaji 3
2.3. Bitni sastojci i nastanak ugovora o kupoprodaji 5
2.3.1. Stvar kao predmet kupoprodaje 6
2.3.2. Prava kao predmet kupoprodaje 7
2.4. Prava i obveze prodavatelja 10
2.4.1. Prodavateljeva obveza čuvanja stvari na račun kupca 13
2.4.2. Prodavateljevo pravo na jednostrani raskid ugovora u slučaju kupčeva zakašnjenja 14
2.4.3.Odgovornost prodavatelja za materijalne i pravne nedostatke 14
2.5. Prava i obveze kupca 15
2.5.1. Kupčeva obveza primanja stvari 15
2.5.2. Kupčeva obveza čuvanja stvari 16
2.5.3. Kupčeva prava 16
2.6. Materijalni i pravni nedostaci na stvari 17
2.7. Naknada štete u slučaju raskida kupoprodaje 18
2.8. Jamstvo 19
2.9. Vrste kupoprodaje 21
2.9.1. Kupoprodaja s pravo prvokupa 21
2.9.2. Kupnja na pokus 24
2.9.3. Kupoprodaja po uzorku ili modelu 26
2.9.4. Kupoprodaja sa specifikacijom 27
2.9.5. Kupoprodaja sa pridržajem prava vlasništva 28

2.9.6. Kupoprodaja sa obročnom otplatom cijene 29
3. ZAKLJUČAK 33
SADRŽAJ.....34
LITERATURA……....34
SAŽETAK….....35

1. UVOD

1.1. Definicija problema

Tema završnog rada je ugovor o kupoprodaji. Jedan od najvažnijih ugovora današnjice, bez kojega je suvremeni život nezamisliv. Smatra se da je ovo jedan od najpotrebnijih ugovora koji se kroz povijest razvijao ,jer od kada postoji čovječanstva ljudi su uvijek trgovali robom ,odnosno stvarima. S vremenom je to postalo sve složenije, pa samim time teži se za što boljim i efikasnijm uređenjem ovoga ugovora.

1.2. Cilj rada

Svrha pisanja ovoga završnoga rada je želja da se pobliže opiše najvažnij ugovor u suvremenom gospodarskom životu, te da se istaknu pozitivne i negativne strane sadašnjeg pravnog i ekonomskog uređenja ugovora o kupopoprodaji.

1.3. Struktura rada

Kroz stranice završnog rada obraditi će se izvore ugovora o kupoprodaji, definirati i objasniti njegove elemente te iznjeti prava i obveze ugovornih strana. Osim toga, navest će se uvijete i način riješavanja pravnih i materijalnih nedostataka na stvari te objasniti instiut jamstva. Predočiti će se uvijete za naknadu štete u slučaju raskida ugovora o kupoprodaji i objasniti pojedine vrste ugovora o kupoprodaji.

2. TEORIJSKI DIO

2.1. Izvori prava za ugovor o kupoprodaji

Postoje nekoliko glavnih izvora kupoprodaje:

a) unutarnji izvori

b) vanjski izvori

c) poredbeno pravo

d) incoterms

Temeljni unutarnji izvor i opći propis koji uređuje pitanje kupoprodaje u pravnom sustavu Republike Hrvatske je *Zakon o obveznim odnosima (u daljnem tekstu ZOO)*[1]i to odredbe od čl. 376. – 473.. Većina tih odredbi primjenjuje se neovisno o svojstvima ugovrnih strana i okolnostima sklapanja ugovora.

Međutim, samom naznakom da je ZOO temeljni i opći izvor unutarnjeg prava podrazumjeva da postoje i posebni propisi koji uređuju kupoprodajne ugovore. Može se reći da *″ Ti posebni propisi, u većoj ili manjoj mjeri,mijenjaju ili dopunjavaju opća pravila o kupoprodaji ZOO-a i u pravilu se odnose na pojedine vrste predmeta kupoprodaje koji se nalaze u posebnim pravnim režimima.″*[2] Odredbe ZOO-a o kupoprodaji su istovremeno opće odredbe ali postoje pojedina pitanja uređena različito ovisno o kojoj se vrsti kupoprodaje radi. Također, u slučaju kada postoje posebni propisi , podrazumjeva se prvenstveno njihova primjena ali i podredna primjena ZOO-a.

Poštuje se pravilo *"lex specialis derogat legi general"*. Pojednia prava, koja čine predmet kupoprodaje te vrijednosni prapiri kao što su dionice i obveznice posebnim propisima detaljnije je uređeno stjecanje različitih prava i obveza sklapanjem kupoprodajnog ugovora. Nakon toga slijedi vanjski izvor prava. Višestrani i dvostrani potvrđeni međunarodni ugovori su glavni vanjski pravni izvor kupoprodaje. Oni su u pravnom sustavu Republike Hrvatske po pravnoj snazi iznad zakona , a jedni od najvažniji su Konvencija UN o

[1]Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 - na snazi od 01.08.2015.
[2]Slakoper, Zvonimir, Gorenc, Vilim, Obvezno pravo, Opći dio, Novi informator, Zagreb, 2009., str.25.

međunarodnoj prodaje robe [3] i Konvencija o zastari u području međunarodne prodaje tjelesnih pokretnih stvari iz 1974.[4] Bečka konvencija je značajan izvor prava za kupoprodajne međunarodne ugovore jer se primjenjuje na više od pedeset država koje su ratificirale ili na bilo koji drugi način prihvatile kao važeći izvor prava. Repubilka Hrvatska je također ratficirala Bečku konvenciju.

Svrha konvencije je da se smanji potreba da se traži najpovoljnije pravo ,da se riješi pitanje oko sukoba zakona te da se pruži suvremeni zakon o prodaji. Sastavljena je od četri dijela u kojoj je uređeno područje njezine primjene i opće odredbe, pitanja oko sklapanja ugovora i prodaje robe te zaključne odredbe. Ona ne uređuje pitanja pravovaljanosti kupoprodajnog ugovora i učinke koje taj ugovor proizvodi, nego uređuje pitanja prava i obveza prodavatelja i kupaca koji proistječu iz tog ugovora. Također, ugovor o kupoprodaji se uređuje poredbenim pravom. Potrebno je još spomenuti jednu skupinu pravila za tumačenje trgovačkih termina Međunarodne trgovačke komore tzv. *Incoterms*. Prema svojoj pravnoj prirodi , Incoterms, predstavljaju uzanice odnosno kodifikaciju trgovačkih običaja koji se uz ostale trgovačke običaje primjenjuju pri trgovačkim prodajama s međunarodnim obilježjem koje imaju karakter distancijske prodaje. Zadnja verzija Incoterms pravila , stupila je na snagu 1.siječnja 2011. i obuhvaća jedanaest klauzula koje imaju puni ili skraćeni oblik. Svaka od njih ima odgovarajuće tumačenje koje sadržava obveze koje uzajamno preuzimaju prodavatelj i kupac. Možemo zaključiti da su Incoterms pravila od velike važnosti za međunarodnu trgovinu i da uz nabrojene izvore prava olakšavaju funkcionranje i sklapanje kupoprodajnih ugovora kako u unutarnjem pravu tako i u međunarodnom.

2.2. Općenito o kupoprodaji

Kupoprodaju možemo definirati *" Kupoprodajnim ugovorom prodavatelj se ovezuje kupcu predati određenu stvar u vlasništvo ili kupcu pribaviti određeno pravo, tako da kupac postane imatelj (nositelj) tog prava, a kupac se , zauzvrat , (recipročno) obvezuje platiti prodavatelju novčani iznos (cijenu)."*[5]Također, u članku 376. ZOO stoji da ugovorom o kupoprodaji prodavatelj se obvezuje predati kupcu stvar u vlasništvo, a kupac se obvezuje

[3]U daljnem tekstu Bečka konvencija ili BK
[4]U daljenm tekstu Konvencija o zastari
[5]Slakoper, Zvonimir, Gorenc, Vilim, Obvezno pravo, Opći dio, Novi informator, Zagreb, 2009., str. 21.

platiti mu cijenu te da se prodavatelj nekog prava obvezuje pribaviti to pravu kupcu , a kad ostavrivanje njegova sadržaja zahtjeva posjed stvari, predati mu i stvar.

Svrha sklapanja ovoga ugovora, sa stajališta kupca je trajno stjecanje najširih pravnih ovlasti koje mogu postojati na predmetu kupoprodaje. Ako se je predmet kupoprodaje stvar onda te ovlasti daju pravo vlasništva, a ako je riječ o pravu onda podrazumjeva stjecanje svih ovlasti koje to pravo pruža. Dok sa stajališta prodavatelja , smisao sklapanje kupoprodajnog ugovora je jednstavnije, on želi steći trajnu mogućnost raspolaganja jedinstvenim sredstvom razmjene tj. novcem. Osim toga, bitno je navesti i glavne karakteristike kupoprodajnig ugovora : konsezualni, kauzalni, naplatni i glavni. Kažemo da je suglasnost volja , odnosno konsezualnost ugovornih strana bitan element ugovora o kupoprodaji jer osim suglasnosti volja nije nužno nikakvo drugo davanje. Isto tako, navodi se da je važna i kauzalnost jer je iz kupoprodajnog ugovora vidljiva životna svrha obvezivanja strana, te glavni jer ne ovisi o postojanju drugog pravnog posla. Može se reći još da je imenovani i naplatni. Načelno, je on i neformalni ugovor . Samo u određenim situacijama ZOO nalaže pisanu formu, kao kad je predmet ugovora nekertina. Iz same definicije kupoporodaje i njezinih karakteristika vidljivo je da je ZOO općenito definirao pojam ugovora o kupoprodaji.

Međutim, postoje pojedina pitanja koja se različito uređuju , a vezana su za ugovor o kupoprodaji. Prema tome, može se zaključiti da postoji više vrsta kupoprodaja : *˝općenita kupoprodaja (građanskopravna), trgovačka kupoprodaja, potrošačka kupoprodaja.˝*[6]Razlika između kupoprodaje općenito i trgovačke kupoprodaje je u različitoj hijerariji pravnih izvora koji se na njih primjenjuju, odnosno u različitom uređenju pojednih pitanja. Na trgovačke ugovore praksa koja je ustaljena između strana i trgovački običaji su ispred dispozitivnih odredbi ZOO-a i onda kada strane to tako nisu ugovorile, dok se na građanskopravnu kupoprodaju primjenjuju prvo dispozitivne odredbe ZOO-a,a običaji samo onda kada su strane ugovorile ili kada to proizlazi iz samih odredbi . Osim toga, treba naglasiti da je trgovačka kupoprodaja kad su strane trgovci i kada je predmet ugovora u vezi s predmetom poslovanja barem jednog od njih. Razlika između potrošačke i građanskopravne kupoprodaje je u malom broju odredbi ZOO-a te u tome što se na potrošačku kupoprodaju uz ZOO, primjenjuju i pravila Zakona o zaštiti potrošača. Uz to razlika je i u samoj definiciji kupoprodaje *˝Potrošačka kupoprodaja je kada prodavatelj osoba koja sklapa ugovor unutar*

[6]Slakoper, Zvonimir, Gorenc, Vilim, Obvezno pravo, Opći dio, Novi informator, Zagreb, 2009., str. 23.

svoje gospodarske ili profesionalne djelatnosti , a kupac fizička osoba koja sklapa ugovori izvan svoje gospodarske ili profesionalne djelatnosti.″[7]

Budući da postoji razlika između samih kupoprodaja, isto tako postoji i razlika između kupoprodaje i drugih ugovora.
Kupoprodaju od drugih ugovora razlikuje vrsta obveze jedne strane i naplativost. *″Točnije govoreći, od razmjene kupoprodaju razlikuje okolnosti što kod kupoprodaje jedna strana (kupac) ima novčanu obvezu, dok kod razmjene obje strane imaju nenovčanu obvezu (predaju stvari ili prijenos prava).″*[8] Dok darovanje i kupoprodaju razlikuje naplatnost.

Kao bitna razlika također se navodi razgraničenje ugovora o djelu i kuporpodaje *″ ... ugovor o djelu treba istaknuti da će se ugovor kojim se jedna strana obvezuje izraditi pokretnu stvar od svoga materijala, u sumnji smatrati ugovorom o kupoprodaji, a ne ugovoromo djelu, ali i da će se taj ugovor smatrati ugovorom o djelu kad naručitelj daje bitan dio materijala i/ili kad su ugovaratelji imali na umu osobito vrijednost izvđačevog rada.″* Može se zaključiti, da postoji i unutar kupoprodaje sama razlika , ali i unutar pozitivnog pravnog sustava postoje razlike između pojedinih ugovora iako na izgled neprimjetne.

2.3. Bitni sastojci i nastanak ugovora o kupoprodaji

Objektivno bitni sastojci ugovora o kupoprodaji su:

a) predmet – stvar ili pravo , koje se prodavatelj obvezuje predati u vlasništvo, odnosno prenjeti kupcu

b) cijena – koju kupac obvezuje platiti prodavatelju

Za nastanak kupoprodajnog ugovora nije dovoljno da je suglasnost volja stranaka usmjerena samo na predaju stvari, nego je potrebno da se *″...strane suglase o obvezi jedne da drugoj preda stvar u vlasništvo ili da drugoj strani pribavi pravo i o obvezi druge da prvoj isplati iznos novca.″*[9] Podrazumjeva se da davanje i stvar moraju biti objektivno mogući,

[7]Slakoper, Zvonimir, Gorenc, Vilim, Obvezno pravo, Opći dio, Novi informator, Zagreb, 2009., str. 24.
[8]Slakoper, Zvonimir, Gorenc, Vilim, Obvezno pravo, Opći dio, Novi informator, Zagreb, 2009., str. 49.
[9]Slakoper, Zvonimir, Gorenc, Vilim, Obvezno pravo, Opći dio, Novi informator, Zagreb, 2009., str. 28.

odredivi ili određeni te pravno dopušteni. Novčani iznos, koju se kupac obvezuje isplatiti , ne mora uvijek biti ugovorom određen niti iz nje odrediv. U

U nastavku će se detaljnije prikazati stvari i prava te drugi objektivno bitan sastojak ugovora o kupoprodaji.

2.3.1. Stvar kao predmet kupoprodaje

Predmetom prodaje mogu biti sve vrste tjelesnih i netjelesnih stvari koje prema pravilima stvarnog prava imaju ta srodstva. Prema čl.2. st.2. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima stvari su *″ tjelesni dijelovi prirode , različiti od ljudi , koji služe ljudima za uporabu.″*[10]

Postoje više vrsta podijela stvari ali sa stajališta ZOO-a važna je podjela po kriteriju : *″...prometnosti , postojanja u trenutku sklapanja ugovora i pripadanja zbog različitih obveznopravnih posljedica.″*[11] Prema kriteriju prometnosti ZOO dijeli stvari na stavri u prometu, stvari čiji je promet ograničen i stvari izvan prometa.

U članku 380. ZOO-a stvar mora biti u prometu te je ništetan ugovor o kupoprodaji stvari koja je izvan prometa. Razlog ništetnosti ugovora o kupoprodaji koji je sklopljen na stvarima izvan prometa , proizlazi nemogućnost stjecanja prava vlasništva , što je ujedno i svrha same kupnje.

U slučaju da se radi o stvarima čiji je promet ograničen , za nju vrijede posebni propisi. Također , tu treba istaknuti da se radi o stvarima koje su sposobne biti objektom stvarnih prava i na kojima stvarna prava mogu postojati. Ograničen promet dolazi zbog nedostatka subjektivnih i/ili objektivnih pretpostavki na stvari kojma se mora udovoljiti za zakonito obavljanje prometa.

Važno je istaknuti da ako su predmet kupoprodaje stvari čiji je promet ograničen, prema odredbama ZOO-a to ne dovodi do ništetnosti ugovora. Druga podjela odnosi se na postojanje stvari u trenutku sklapanja ugovora. U slučaju ako je u trenutku sklapanja ugovora stvar o kojoj je ugovor bio propala, kupoprodajni ugovor nema pravne učinke. Odredba o propalim stvarima odnosi se samo na potpunu propast individualnih stvari već u trenutku

[10]Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, Čl.2st.2.
[11]Slakoper, Zvonimir, Gorenc, Vilim, Obvezno pravo, Opći dio, Novi informator, Zagreb, 2009., str. 32.

sklapanja ugovora , ali se ne odnosi na generičke stvari i djelomičnu propast stvari u trenutku sklapanja ugovora.

Ako je u času sklapanja ugovora stvar bila samo djelomično propala , kupcu se ostavlja mogućnost da raskine ugovor ili ostane pri njemu uz razmjerno sniženje cijene. Međutim, mogućnost da takav ugovor ostane na snazi i na pravo kupca na sniženu cijenu može ostvariti samo ako djelomična propast stvari ne smeta postizanju svrhe ugovora ili ako za određenu stvar postoji takav običaj u pravnom prometu. Potrebno je naveti još jednu skupinu stvari tzv. buduće stvari.

Kada je riječ o kupoprodaji budućih stvari , u obzir dolazi samo kupnja stvari koje će nastati odvajanjem od plodova ili dijelova stvari. Prema ZOO , kupoprodaja se može odnositi na buduće stvari. Posljedna podjela stavri koja je prema Zakonu o obveznim odnosima bitna za kupoprodajni ugovor je podjela na stavri koje pripadaju prodavatelju i ″ tuđe stvari″ . U članku 382.ZOO-a stoji da kupoprodaja tuđe stvari obvezuje ugovaratelja, ali kupac koji nije znao niti je morao znati da je stavar tuđa može, ako se zbog toga ne može ostavriti svrha ugovora , raskinuti ugovor ili tražiti naknadu štete.

Pod izrazom ″ tuđa stvar″ podrazumjeva se stvar na koju prodavatelj nema pravo vlasništva , nego treća osoba. Može se zaključiti da ugovor obvezuje ugovaratelja , što znači da je on valjan i da je nastala prodavateljeva obveza da prda stvar ili probavi pravo kupcu, iako ono njemu ne pripada. U slučaju ako je predmet tuđa stvar ili pravo, a uz to kumualtivno postoji kupčevo neznaje za to i nemogućnost ostvarivanja svrhe ugovora zbog toga što je predmet ugovora tuđa stvar, nastaje kupčevo pravo da raskine ugovor ili zahtjeva naknadu štete.

2.3.2. Prava kao predmet kupoprodaje

Kupoprodaja prava odnosi se na sklapanje ugovora o kupoprodaji prvenstveno radi stjecanja prava koje kupuje. Bitno je razlikovati stjecanje prava na stvari prilikom kupoprodaje same stvari, jer se tada kupnjom stvari stječu prava koja pripadaju toj stvar. Ugovor o kupoprodaji nije usmjeren na sama prava na toj stvari ,nego prvenstveno na samu stvar.

Predmetom kupoprodaje može biti svako subjektivno ili objektivno pravo iz bilo kojeg područja prava. Posebno je potrebno naglasiti da se ne smije raditi o osobnim pravima, jer nije

dopušteno prenošenje prva koja su neraskidivo vezana za tu osobu. Primjer takvih prava su npr. članska prava u trgovačkom društvu.

U pogledu prava kao predmetom prodaje posebno treba navesti sporna prava. *"Izraz "sporno pravo" ovdje ne treba shvatiti u uskom smislu u koje bi sporno bilo samo ono prvao o kojem postoji spor u postupovnom smislu , porenutom pred tijelia ovlaštenim da se pravnim učinkom meritorno odluči o pripadanju prava, koji još nije pravomoćno ili potpuno okončano."* [12] Prema tome, pod spornim pravom se smatra svako pravo koje barem jedna treća osoba osporava ili samo postojanje prava ili pripaanje tog prava nekome drugom ili pravni temelj pripadanja ili neki drugi element i to bilo glede punog sadržaja prava ili samo nekoga njenog dijela.

U odredbama ZOO-a stoji da sporno pravo može biti objekt ugovora o kupoprodaji. Iz toga , možemo zaključiti da kao i stvari kod kojih posotoj neki spor mogu biti predmetom ugovora, tako mogu i sporna prava o načelno se ne radi o nevaljanom ugovoru. Osim toga u članku 383. stoji da je ništetan ugovor kojim bi odvjetnik ili koji drugi nalogoprimac kupio sporno ravo čije mu je ostvarivanje povjereno , ili ugovorio za sebe udio u podjeli iznosa dosuđenog njegovu nalogodavcu. Što se tiče podjele prava, moga bi se podijeliti prema mjeri u kojoj su promet tim pravima i stjecanje uređeni posebnim propisima i to na one kod kojih posebni propisi značajno utječu na kupoprodajni ugovor i na one koji to baš nisu.

Drugi objektivno bitan element kupoprodaje je cijena. Prema tome, ne postoji kupoprodajni ugovor bez posotojanja kupčeve obveze plaćanje cijene prodavatelju. Definicija cijene bila bi *"...vrijednost stvari izražena u novcu ..."*[13] . Može se zaključiti da je cijena naziv kupčeve obveze da prodavatelju isplati novčani iznos. Ona mora biti izražena u nekoj novčanoj jedinici, plaćanje se obavlja zakonskim sredstvima plaćanja , ako nije drugačije ugovoreno te u prvom redu mora biti izražena u domaćoj novčanoj jedinici, što ne isključuje mogućnost izražavanja u stranoj valuti. Kako bi kupoprodaja nastala mora se strane suglasiti oko kupčeve obveze plaćanja novčane svote, ali se ne moraju uvijek suglasiti o određenoj ili odredivoj svoti.

Ukoliko se radi o građanskopravnoj kupoprodaji potrebno je da se suglase o određenoj ili odredivoj svoti, dok kod ugovora koji imaju trgovački karakter nije potrebno i ne dolazli do ništetnosti ugovora , jer kada se o njoj ne suglase ZOO uopćuje na iznos koji trebaju platiti

[12]Slakoper, Zvonimir, Gorenc, Vilim, Obvezno pravo, Opći dio, Novi informator, Zagreb, 2009., str. 39.
[13]Slakoper, Zvonimir, Gorenc, Vilim, Obvezno pravo, Opći dio, Novi informator, Zagreb, 2009., str. 42.

prodavatelju jer se samo u trenutku sklapanja ugovora zna točna svota domaće valute koju je kupac dužan platiti.

Također, smatra se da je cijena odrediva kada ugovor sadrži podatke za točno određivanje svote domaće valute koju je kupac dužan platiti prodavatelju. Može se reći da je cijena određena kada se strane suglase o točnoj novčanoj svoti domaće valute koju se kupac obvezuje platiti prodavatelju, ali koja u tom trenutku još nije poznata. Osim toga, smatra se da je cijena odrediva kada strane ugovore tekuću cijenu te kada povjere određivanje cijene nekoj trećoj osobi. Prema Zakonu o obveznim odnosima *˝ Ako ugovorom o kupoprodaji cijena nije određena, a ni ugovor ne sadrži dovoljno podataka s pomću kojih bi se ona mogla odrediti, ugovor nema pravni učinak .˝*[14] Međutim, kod trgovačkih ugovora, kao što se već navelo postoji razlika. Zakon kaže *˝ Kada trgovačkim ugovorom o kupoprodaji cijena nije određena, niti u njemu ima dovoljno podataka s pomocu kojih bi se ona mogla odrediti, kupac je dužan platiti cijenu koju je prodavatelj redovito naplaćivao u vrijeme sklapanja ugovora, a kada ove nema, razumnu cijenu.˝*[15]

Pod razumnom cijenom smatra se tekuća cijena u vrijeme sklapanja ugovora, a ako se ona ne može utvrditi, onda cijena koju utvrđuje sud prema okolnostima konkretnog slučaja. Strane načelno slobodno određuju cijenu ,a jedino čega se moraju pridržavati je načelo savjesnosti i poštenja te jednake vrijednosti davanja .

Kada je ugovorena tekuća cijena, kupac duguje cijenu utvrđenu slučajnom evidencijom na tržištu mjesta prodavatelja u vrijeme kada je trebalo doći do ispunjenja ali ako nema takve evidencije onda se cijena utvrđuje prema običajima tržišta. U slučaju kada je trećoj osobi povjereno određivanje cijene ,a ona neće ili ne može odrediti, a ugovaratelji se ne slože naknadno oko određivanja cijene niti raskinu ugovor, smatrat će se da je ugovorena razumna cijena. Međutim, kada je određivanje cijene ostavljeno jednom ugovaratelju , smatra se kao da nije ni ugovorena i tada kupac duguje cijenu kao u slučaju kada cijena nije određena.

Zbog ovog prisilnog pravila ZOO-a, dolazi do ništetnosti odredbi ugovora kojima se ostavlja mogućnost da jedan suugovaratelj odredi cijenu. Takvim postupanjem, stavlja se jednu stranku u povoljnij položaj što nije cilj kupoprodajnog ugovora.

[14]Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl. 384. st. 1.
[15]Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl. 384. st. 2.

2.4. Prava i obveze prodavatelja

Postoji podjela na temeljne (namjeravane) i na posebne (nenamjeravane) obveze prodavatelja.

Obveza prodavatelja da mu preda stvar u vlasništvo odnosno da mu pribavi pravo koje je predmet ugovora tako da on postane nositelj tog prava, smatra se temeljnom obvezom prodavatelja.

Izraz ″ **predaja** ″ možemo definirati kao ″ *...prijenos faktične vlasti na stvari, odnosono kao prijenos stvari u vlast i posjed kupca.*″[16]. Iz toga proizlazi, ″ *... obvezu šredaje prodavatelj je ispunio kad je kupcu omogućio faktičnu vlast na stvari odnosono faktično izvršavanja sadržaja prava koje kupac treba steći.*″[17]

Prodavatelj je svoju obvezu ispunio tek predajom stvari kupcu , na način da mu je omogućeno stjecanje vlasništva i posjeda na toj stvari. Na pravo, kao predmet ugovora, također se primjenjuje ovo pravilo , te je do ispunjenja obveze prodavatelja došlo onda kada je kupcu omogućeno da postanje nositelj odnosno imatelj kupljenog prava.

Različiti su načini stjecanja vlasništva na stvari, pa npr. kod stjecanja vlasništva na pokretnoj stvari dovoljno je da prodavatelj pokretnu stvar preda kupcu u posjed jer se na taj način stječe vlasništvo na pokretnoj stvari . Kod nekretnina je drugačije, nije dovoljno da se stvar samo preda u posjed , potrebno je da se upiše u zemljišne knjige jer se na taj način stječe pravo vlasništva na nekretninama.

Potrebno je naglasiti još jednu razliku između izraza ″predaja″ i ″primopredaji ″ te ″preuzimanje″. Kada se radi o *″...predaji omogućen je posjed, a preuzimanjem se stvar uzima u posjed.*″[18]U slučaju kada dođe do predaje stvari, ali kupac ne preuzme stvar , tada on pada u vjerovničko zakašnjenje te prodavatelju nastaje obveza čuvanja stvari na račun kupca. Može se reći da je došlo do ″predaje″ ali ne i do ″primopredaje″. Sljedeće bitno obilježje je vrijeme i mjesto predaje.

Prema ZOO-u , članak 389. prodavatelj je dužan predati stvar kupcu u vrijeme i na mjesto predviđenom ugovorom. Vrijeme predaje se uređuje na različiti broj načina kao

[16]Slakoper, Zvonimir, Gorenc, Vilim, Obvezno pravo, Opći dio, Novi informator, Zagreb, 2009., str. 53.
[17]Slakoper, Zvonimir, Gorenc, Vilim, Obvezno pravo, Opći dio, Novi informator, Zagreb, 2009., str. 53.
[18]Slakoper, Zvonimir, Gorenc, Vilim, Obvezno pravo, Opći dio, Novi informator, Zagreb, 2009., str. 54.

najkasniji ili najraniji datum , odnosno najkraći ili najdulji rok koji teče od sklapanja ugovora ili nekog drugog događaja. Kada je ugovoreno razdoblje predaje ali nije određeno točno vrijeme unutar tog razdoblja, pravo odrediti točno vrijeme predaje pripada prodavatelju. Međutim, neće mu pripadati ako okolnosti slučaja upućuju na to da to pravo pripada kupcu. Ako vrijeme nije ugovoreno prodavatelj je dužan stvar predati u razumnom roku nakon sklapanja ugovora. Razumni rok se određuje s obzirom na narav stvari i na ostale okolnosti slučaja. Kupac nije dužan pozvati prodavatelja na predaju stavri, nego u slučaju ako prodavatelj ne preda stvar u razumnom roku i kada ga kupac nije pozvao na ispunjenje, prodavatelj pada u zakašnjenje. U vezi s tim , važno je i pravilo da prodavatelj nije dužan kupcu predati stvar ni u ugovorenom ni u razumnom roku ako kupac nije srpreman istovremeno isplatiti cijenu.[19] To pravilo vrijedi ako drugačije nije ugovoreno. Također, bitno je i mjesto gdje se predaja izvršava.

U slučaju *"Kada mjesto predaje nije određeno ugovorom , stvar se predaje u mjestu u kojem je prodavatellj u trenutku sklapanaja ugovora imao svoje prebivalište ili, u nedostatku ovoga , svoje boravište, a ako je prodava*telj sklopio ugovor u obavljanju svoje redovite g*ospodarske djelatnosti , onda u mjestu njegova sjedišta ... Ali ako je u trenutku sklapanja ugovora ugovarateljima bilo poznato gdje se stavr nalazi, odnosno gdje treba biti izrađena, predaja se obavlja u tom mjestu."*[20] Iz gore navedenog članka vidljivo je da prodavatelj mora ispuniti predaju u ugovorenom mjestu , a kada mjesto predaje nije ugovoreno onda to mjesto određeno je kroz dva pravila.

U slučaju kada je objema ugovornim stranama poznato mjesto gdje se nalazi predmet prodaje , prodavatelj je kupcu dužan predati stvar u tom mjestu. No, kada ne postoji to mjesto, onda je predaju prodavatelj dužan ispuniti u svom sjedištu, a prodavatelj koji nema svojstvo trgovca u svom prebivalištu, a ako nema prebivališta onda u boravištu.

Sljedeće bitne karakteristike su stranke, sadržaj i troškovi predaje. Što se tiče stranki predaje, kod građanskopravne kupoprodaje prodavatelj će sam kupcu predati stvar , a kupac će preuzeti. Kod trgovačke kupoprodaje stvar se prevozi iz jednog mjesta u drugo i u tom slučaju nerijetko sudjeluje i treća osoba. Položaj treće osobe ovisi o ugovorenom mjestu predaje i o tome koja od strana je angažirala treću osobu. *" Ako je mjesto prdaje ugovoreno,*

[19]Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl. 392.
[20]Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl. 393.

stvar predana je kupcu kad mu je u tom mjestu omogućen posjed stvari, neovisno o tome koja strana je angažirala treću osobu."[21]

Zakon je također definirao sadržaj same predaje. Kada stranke nisu drugačije ugovorile ili to ne proizlazi iz same naravi posla , prodavatelj je kupcu dužan predati stvar u ispravnom stanju zajedno sa njezinim pripadcima. Prodavatelj je dužan predati upravo onu stavar odnosono prenjeti upravo ono pravo koje je ugovoreno. U koliko stvar ima određene pripatke ,prodavatelj je dužan kupcu predati ne samo stvar kao predmet prodaje ,nego i stvari koje su prema običajima u prometu uobičajni pripadci te stavri. Tako je isto i sa stvari ili pravom koje daje plodove.

Ako prodavatelj takvih stvari padne u zakašnjenje s predajom odnosno prinosom, dužan je predati stavar zajedno sa plodovima od dana dospjelosti njegove obveze da preda stvar odnosno prenese pravo. Ponekad je kod prijenosa prava potrebno da je za ostvarivanje prava nužan posjed stvari, prodavatelj je u tom slučaju dužan predati stvar čiji je posjed potreban za ostavrivanje prava. Troškove koje prethode predaji stvari i troškove same predaje snosi prodavatelj ,a troškove preuzimanja i sve ostale troškove nakon snosi kupac, ako drugačije nije ugovoreno. Postoji nekoliko načina predaje stvari : *" ... fizička predaja, simbolička predaja i predaja očitovanja."*[22] Prva na redu je fizička predaja odnosno predaja iz ruke u ruku, simbolička predaja se obavlja sredstvima posredovanja ,a predaja očitovanja je predaja nekom od radnji kojima se može valjano očitovati volja. Način prijenosa prava ovisi o vrsti prava koji je predmet ugovora o kupoprodaji. Također , predaja svakako ovisi o faktičnim svojstvima stvari i drugim okolnostima. Treba se istaknuti, predaju prijevoznika, kada je prema ugovoru potrebno izvršiti prijevoz , a ugovorom nije određeno mjesto ispunjenja , predaja je izvršena uručenjem stvari prijevozniku ili otpremniku. Na kraju treba spomenuti obvezno pravne učinke predaje. U trenutku kada prodavatelj ispuni obvezu predaje stvari, dolazi do prestanka te prodavateljeve obveze, a to vrijedi kada je ova obveza ispunjena i sa zakašnjenjem te kada je ispunjena sa nedostacima. U slučaju, kada prodavatelj preda stvar ali je kupac nije preuzeo, a prodavatelj je započeo čuvati stvar te se smatra da je obavio predaju te stvari.

Drugi važan obveznopravni učinak predaje je prijelaz rizika slučajne propasti sa prodavatelja na kupca. Prema tome, prodavatelj snosi rizik slučajne propasti i oštećenja stvari

[21]Slakoper, Zvonimir, Gorenc, Vilim, Obvezno pravo, Opći dio, Novi informator, Zagreb, 2009., str. 63.
[22]Slakoper, Zvonimir, Gorenc, Vilim, Obvezno pravo, Opći dio, Novi informator, Zagreb, 2009., str. 60.

do predaje ,a od trenutka predaje rizik prelazi na kupca . *"To znači da u trenutku ispunjenja prodavateljeve obveze predaje stvari na kupca prelazi rizik njezine slučanje propasti ili oštećenja."*[23]

Osim temeljnog pravila, koje sam upravo navela, postoje jos dopunska i posebna pravila. Prvo dopunsko pravilo je da na kupca prelazi rizik bez obzira je i on preuzo stvar ili je pao u vjerovničko zakašnjenje. Drugo dopunsko pravilo, kada je kupac u zakašnjenju ,a radi se o stvari koja je određena po rodu,a prodavatelj raspolaže s većom količinom od ugovorene.

Tada rizik na kupca prelazi samo u slučaju kada se kumulativno ispune tri pretpostavke : zakašnjenje kupca i izdvajanje stvari i obavještavanje kupca o izdvajanju stvari. Postoji još jedno posebno pravilo, u slučaju kada preuzme stvar s nedostacika za koje nije znao niti je morao znati, pa zahtjeva njezinu zamjenu ili je ugovor raskinut, a stavar slučajno propadne ili bude oštećena dok još nije dospjela njegova obveza da je vrati prodavatelju, nastaje retroaktivni učinak te se uzima kao da rizik nije prešao na kupca, nego je ostao na prodavatelju. U trgovačkim ugovrnim stranama , često preko Incoterms klauzule ugovraju trenutak i mjesto prijelaza rizika s prodavatelja na kupca.

2.4.1. Prodavateljeva obveza čuvanja stvari na račun kupca

Kupac pada u vjerovničko zakašnjenje kada ne primi prodavateljevo ispunjenje ili da ne ponudi istovremeno ispunjenje svoje obveze plaćanja . U tom trenutku nastaje prodavateljev obveza čuvanja stvari za račun kupca, što znači da kupac snosi rizik slučajne propasti i oštećenja stvari te druge opće posljedice vjerovničkog zakašnjenja.

Prodavatelj je dužan čuvati tu stvar s pozornošću koja se od njega zahtjeva prema njegovim svojstvima i dužan je poduzimati mjere potrebne za čuvanje stvari u onom stanju u kojem je bila u trenutku nastanka njegove obveze čuvanja. On ima pravo na naknadu troškova i dužan je čuvati je primjereno vrijeme. U slučaju propasti stvari ili je došlo do njezinog oštećenja ili umanjenja njezine vrijednosti , prodavatelj bi kupcu odgovarao za naknadu štete zbog povrede ugovora.

[23]Slakoper, Zvonimir, Gorenc, Vilim, Obvezno pravo, Opći dio, Novi informator, Zagreb, 2009., str. 68.

2.4.2. Prodavateljevo pravo na jednostrani raskid ugovora u slučaju kupčeva zakašnjenja

Kada kupac padne u zakašnjenje zbog odbijanja da preuzme stvar i kad postoji osnovani razlog za sumnju hoće li platiti cijenu , nastaje pravo prodavatelja da jednostrano raskine ugovor . Međutim, mora poštovati naknadni rok u kojem mora biti dopušteno preuzimanje stvari od strane kupca. Prodavatelj ima pravo na naknadu štete jer već sam pad u vjerovničko zakašnjenje predstavlja jedan oblik povrede ugovora zbog kojeg prodavatelj može petrpiti štetu.

2.4.3.Odgovornost prodavatelja za materijalne i pravne nedostatke

Prema odredbama ZOO-a *"Prodavatelj odgovara za materijalne nedostatke koje je ona imala u trenutku prijelaza rizika na kupca bez obzira je li mu to bilo poznato."*[24]Također u istom članku se navodi kako će prodavatelj odgovarati i za materijalne nedostatke koje se pojave nakon prijelaza rizika ako su posljedice uzroka koji je nastao prije.

Postoji i slučaj kada prodavatelj ne odgovara za materijalne nedostatke ali potrebno je da u trenutku sklapanja ugovora nisu mu bili poznati ili mu nisu mogli biti nepoznati. U slučaju kada se nakon primitka stvari pokaže da stvar ima neke nedostatke, tzv. skriveni nedostaci , koji se nisu mogli otkriti uobičajnim pregledom prilikom preuzimanja, kupac je dužan obavjestiti prodavatelja o tome u roku od dva mjeseca, odnosno bez odgađanja kod trgovačkih ugovora.

Prodavatelj ne odgovara za skrivene nedostatke koji se pokažu u roku od dvije godine od predaje stvari , odnosno šest mjeseci kod trgovačkih ugovora. Što se tiče pravnih nedostataka na stvari, ZOO navodi *"Prodavatelj odgovara ako na prodanoj stvari postoji neko pravo trećega koje isključuje, umanjuje ili ograničuje kupčevo pravo , a o čijem postojanju kupac nije obavješten , niti je pristao uzeti stavr opterećenu tim pravom."*[25]. U slučaju kada prodavatelj nije zano niti mu je moglo biti poznato da je postoji neki nedostatak na njegovu pravu može se ograničiti ili sasvim isključiti odgovornosti prodavatelja za pravne nedostatke.

[24]Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.400.st.1.
[25]Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.430.st.1.

2.5. Prava i obveze kupca

Kao je prije navedeno, prodavateljeva predaja i kupčevo preuzimanje su dvije različite radnje. Zbog toga je moguće da prodavatelj preda, ali da kupac ne preuzme stvar . Pod preuzimanjem stvari *"...uvijek se sastoji u kupčevu uzimanju predane stvari u posjed odnosno kupčevu stavljanju te stvari u njegovu faktičnu vlast odnosno pod njegovu kotrolu."*[26] Zaključuje se da je kupac preuzeo stvar kad je stupio u njezin posjed , odnosno kada je uspostavio faktičnu vlast na stvari.

Kao što predaja može biti faktična, simbolična i očitovanjem isto tako može biti i preuzimanje. Ponekad će se preuzimanje stvari sastojat će se i u kupčevom poduzimanju radnji koje su potrebne da bi predaja bila moguća. Kupčevo preuzimanje , u pravnom smislu, nije obvezno ali može izazvati posljedice kao što su vjerovničko zakašnjenje te raskid ugovora i naknadu šete koju je prodavatelj pretrpio. Glavna i temeljna obvzea kupca je obveza plaćanja cijene.

Ugovorom se uređuje vrijeme, mjesto i način plaćanja cijene. Ako vrijeme isplate nije ugovoreno, njega će odrediti običaji i kupac će biti dužan platiti uobičajnu cijenu u trenutku obavljanja predaje stvari. Time se želi istaknuti istovremeno ispunjenje. Prodavatelj je dužan omogućiti kupcu pregled stvari. U tom slučaju, tek nakon završetka pregleda stvari bez nedostatka ili protekom tazumnog vremena za pregled dospjeva kupčeva obveza plaćanja. Kupac je dužan cijenu platiti u trenutku i na mjestu i kojem se obavlja predaja stvari. U koliko se cijena ne mora platiti prilikom preuzimnja, može se platiti u sjedištu prodavatelja koji je pravna osoba odnosno prebivalište ili boravište ako je fizička osoba.

2.5.1. Kupčeva obveza primanja stvari

U pravilu, kupac nije obvezan primiti stvar. Međutim, postoji jedna iznimka . U slučaju kada se radi o distancijskoj prodaji , odnosno kada stvar prelazi sa jednog mjesta u drugo a predaja nije obavljena prethodno potrebno je da se kumulativno ispune dvije pretpostavke. Prva je da u mjestu gdje bi predaja trebala biti obavljena nije nazočan niti ima netko tko bi je za njega preuzeo, a druga da je preuzimanje od strane kupca moguće bez isplate cijene , većih nezgoda ili pretjeranih troškova za kupca, kupac ne može odbiti preuzimanje stvari ni kada ostoje okolnosti koje bi opravdale njegovo odbijanje preuzimanja.

[26]Slakoper, Zvonimir, Gorenc, Vilim, Obvezno pravo, Opći dio, Novi informator, Zagreb, 2009., str.70.

Umjesto toga on je dužan preuzeti stvar, ali je preuzima za račun prodavatelja, što znači da rizik od slučajne propasti ili oštečenja stvari ne prelazi na kupca nego ostaje na prodavatelju.

2.5.2. Kupčeva obveza čuvanja stvari

U dva slučaja nastaje kupčeva obveza čuvanja stvari. Prva se odnosi na distancijsku prodaju koj je objašnjena u prethodnom paragrafu, a drugo se odnosi kada kupac preuzme stvar ali nakon preuzimanja stvari raskine ugovor iz bilo kojeg osnovnog razloga za raskid ugovora.

Moguće je također i da zahtjeva drugu stvar zbog skrivenih materijalnih ili pravnih nedostataka na preuzetoj stvari te preuzimanje stvari koja nije bila predmetom ugovora bez njegove odgovornosti. Kupac je dužan, kao i prodavatelj u vjerovničkom zakašnjenju, čuvati tu stvar s pozornošću s obzirom prema njegovim svojstvima i dužan je poduzimati mjere kako bi očuvao stvar u onom stanju u kojem je bila u trenutku nastanka njegove obveze čuvanja, te ima pravo na naknadu troškova.

2.5.3. Kupčeva prava

U ZOO stoji da ako kupac pravodobno i uredno obavjesti prodavatelja o nedostatku može po svome izboru zahtjevati od prodavatelja da ukloni nedostatak, da mu preda drugu stvar bez nedostatka , snizi cijenu ili da raskine ugovor.

Kupac u svakom od gore navedenih sučaja ima pravo na popravljanje štete i na štetu koju su pretrpili zbog nedostataka na drugim svojim dobrima. Iznimno, *˝ Ako je nedostatak neznatan kupac nema pravo na raskid ugovora , ali mu pripadaju druga prava iz odgovornosti za materijalne nedostatke uključujući i pravo na popravljanje štete. ˝*[27] Troškove otklanjanja nedostataka i druge troškove snosi prodavatelj. U slučaju, kada ne dobije zahtijevano ispunjenje ugovora u razumnom roku , zadržava pravo na raskid ugovora ili na sniženje cijene. Kupac može raskinuti ugovor samo ako je prethodno dao razumni rok za ispunjenje ugovora.

[27]Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.410.st.3.

Također postoje i iznimke, u slučaju kada kupac prodavatelja obavjesti o nedostacima , a prodavatelj priopći da neće ispuniti ugovor ili ako je iz okolnosti slučaja vidljivo da neće moći ispuniti ugovor u naknadnom roku te kada kupac zbog zakašnjenja prodavatelja ne može ostavriti svrhu radi koje je ugovor sklopio , može ugovor raskinuti i bez ostavljenog naknadanog roka. Raskid ugovora po sli zakona dolazi ako u naknadom roku ne dođe do ispunjenja ugovora ali ga kupac može održat na snazi ako bez odgađanja izjavi prodavatelju da ugovor održava na snazi.

2.6. Materijalni i pravni nedostaci na stvari

Već su objašnjena prava i obveze ugovornih strana kod materijalnih i pravnih nedostataka, a sada će se pobliže objasniti ostale karakteristike. Postoji nekoliko slučaja materijalnih nedostataka na stvari.

Kaže se , da postoje materijalni nedostaci na stvari : ako stvar nema potrebna svojstva za svoju redovnu uporabu ili ua promet, ako stvar nema potrebna svojstva za posebnu uporabu za koju je kupac nabavlja te je to bilo poznato prodavatelju ili mu je moralo biti poznato, ako stvar nema svojstva i odlike koje su izrijekom ili prešutno ugovorene odnosno propisane, kada je prodavatelj predao stvar koja nije jednaka uzorku ili modelu, osim ako su uzorak ili model pokazali samo radi obavijesti te stvar nema svojstva koja je opravdano očekivati prema naravi stvari, posebno uzimajući u obzir izjave prodavatelja , proizvođača i njihovih predstavnika o svojstvima stvari.

Osim toga u materijalne nedostatke stvari uključeno je i slučaj nepravilne montaže pod uvijetom da je montaža uključena u ispunjenje ugovora o kupoprodaji te ako je nepravilna montaža posljedica nedostatak u uputama za montažu. Međutim, ne uzima se u obzir ako je kupac na temelju izjave proizvođača ili negovih predstavnika očekivao postojanje određenih svostava ali prodavatelj nije znao ili nije moogao znati za te izjave , odnosno ako su izjave opovrgnute do trenutka sklapanja ugovora ili nisu utjecale na odluku kupca o sklapanju ugovora.

Kupac je dužan prilikom kupnje stvari prekledati stvar te utvrditi je li na njoj postoje materijalni nedostaci bilo vidljivi ili skriven i u zakonsko određenom roku obavijestiti prodavatelja. Moguće je da se stranke sporazume oko ograničenja ili isključenja

prodavateljeve odgovornosti za materijalne nedostatke ″ *Ugovaratelji mogu ograničiti ili sasvim isključiti prodavateljevu odgovornost za materijalne nedostatke stvari.*″[28]

Ako je prodavatelj znao za nedostatak ,a nije obavijestio prodavatelja te ako je prodavatelj kupcu koristeći se svojim monopolskim položajem nametnuo odredbu ugovora o oraničenju i isključenju , dolazi do ništetnosti odredbe. Kada se samo na jednom dijelu stvari pojavi materijalni nedostatak , moguće je da kupac raskine ugovor samo u pogledu tog dijela. Kod pravnih nedostataka na stvari, odnosno kada postoje prava trećega koja isključuju, umanjuju ili ograničavaju kupčevo pravo dužnost kupca je da o tome obavjesti prodavatelja te ga pozvati da u razumnom roku oslobodi stvar od tog prava ili zahtjeva trećega odnosno ako se radi o stvari koja je određena po rodu da isporuči drugu stvar bez nedostataka.

Kao i kod materijalnih nedostataka , odgovornost prodavatelja se može ograničiti i isključiti ali ako je u trenutku sklapanja ugovora nedostatak prodavatelju bio nepoznat ili mu nije mogao biti nepoznat takve odredbe ugovora su ništetne. U slučaju kada kupac isplati trećem iznos novca kako bi odustao od svojih prava i zahtjeva na toj stvari, prodavatelj se može osloboditi svoje odgovornosti ako naknadi kupcu isplaćeni iznos i pretrpljenu štetu. Pravo zahtijeva za pravne nedostatke gasi se istekom godine dana od saznanja za postojanje prava trećega, odnosno u roki šest mjeseci nakon pravomoćno okočanog spora koji je pokrenula treća osoba.

2.7. Naknada štete u slučaju raskida kupoprodaje

Kada je do raskida kupoprodajnog ugovora došlo od jedne ugovorne strane , druga strana ima pravo na naknadu štete koju je pretrpila.

U slučaju kada stvar ima tekuću cijenu, druga strana može zahtjevati razliku između cijene određene ugovorom i tekuće cijene na dan raskida ugovora na tržištu mjesta u kojem je posao obaljen. Moguća je i prodaja ili kupnja radi pokrića. Tada je predmet ugovora količina stvari određena po rodu , pa ako jedna stran ne ispuni svoju obvezu na vrijeme , druga strana može izvršiti prodaju radi pokrića odnosno kupnju te zahtjevati razliku između cijena određene ugovorom i cijene prodaje, odnosno kupnje radi pokrića. U ZOO navedeno je ″

[28] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.408.

Pored prava na naknadu štete prema navedenim pravilima, ugovoru vjerna strana ima pravo i na naknadu veće štete ako ju je pretrpjela."[29]

2.8. Jamstvo

Pravni institut **jamstvo** je povezano s kupoprodajnim ugovorom toliko što jamstvo za ispravnost prodane stvari kupcu redovito daje prodavatelj bilo da se radi o njegovu jamstvu ili o jamstvu poduzeća. On je zasebni pravni institut jer prema pravilima ZOO-a ne postoji obveza prodavatellja da kupcu jamči za ispravnost prodane stvar, nego samo odgovornost za nedostatke.

Međutim , prodavatelj i proizvođač mogu jamčiti za ispravnost stvari tijekom određenog vremena. U tom slučaju *" Kupac može zbog neispravnosti stvari zahtijevati od prodavatelja , odnosno od proizvođača popravak ili zamjenu stvari u tijeku jamstvenog roka, bez obzira na to kad se nedostatak pojavio"*[30] Također, ima pravo na naknadu štete koju je pretrpio zbog toga što je bio u nemogućnosti upotrijebit stvar od trenutka popravka ili zamjene do njihova izvršenja. Jamstvo i kupčeva prava postoje onoliko koliko je naznačeno u izjavi o jamstvu, a vrijeme jamstva teče od predaje stvari. Kupac može svoj zahtjev postaviti bilo kada u razdoblju jamstvenog roka.

U slučaju kada se desi manji popravak, jamstveni rok, se produljuje onoliko koiko je kupac bio lišen uporabe stvari. Međutim, kada je zbog neispravnosti stvari došlo do njezine zamijene ili bitnog popravka, jamstveni rok počinje teći ponovo od zamjene, odnosno od vraćanja popravljene stvari. Ako je došlo do zamijene ili popravka samo dijela stvari, rok jamstva počinje ponovo teći samo za taj dio. Rok u kojem kupac može po osnovi jamstva ostvarivati svoja prva gasi se nakon isteka jedne godine od dana kada je zatražio popravak ili zamjenu stvari. Iz toga možemo zaključiti da *" ... u slučaju nastanka neispravnosti obuhvaćene jamstvom, kupac unutar godine dana od postavljenog prvog zahtijeva za popravak ili zamjenu, mora poduzeti odgovarajuće postupovnen radnje radi ostvarivanja svog prava."*[31]

Kada u roku od godine dana od postavljanja zahtijev ne ostvari svoja prva, kupac gubi pravo na zahtijev te i sama prava koja mu pripadaju. Kupac ima pravo na raskid ugovora ili

[29] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.448.
[30] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.424.st.1.
[31] Slakoper, Zvonimir, Gorenc, Vilim, Obvezno pravo, Opći dio, Novi informator, Zagreb, 2009., str.87.

sniženje cijene , u slučaju ako prodavatelj ne izvrši u razumnom roku popravak ili zamjenu stvari. Troškove i rizik , slučajne propasti ili oštećenja u vrijeme prijenosa stvari od kupca do mjesta popravljanja i za vrijeme popravljanja stvari , neovisno je li se popravljanje obavlja kod kupca ili prodavatelja, uključujući i povratak stvari natrag do kupca, snosi prodavatelj. U praksi se jamstvo daje u obliku jamstvenog lista, ali ono ne mora uvijek biti dana u tom obliku, nego i usmeno ili u obliku reklame te obvezuje bez obzira u kojem je obliku dano . Kada je jamstvo dano usmeno, potrebno je da ono bude izdano u pisanom obliku ili u nekom drugom trajnom mediju koje mu je dostupno.

Jamstveni list je značajan jer se njime uređuje sadržaj jamstva ″ *Izjava o jamstvu treba sadržavati naovod o pravima koja iz tog jamstva pripadaju kupcu, jasnu naznaku da jamstvo ne utječe na ostala prava koja kupcu pripadaju po drugim pravnim osnovama i pojedinosti potrebne kupcu za ostvarivanje njegovih prava, a osobito trajanje jamstva, teritorijalno važenje jamstva i ime odnosno naziv i adresa osobe koja je izdala jamstvo.*″[32] .Ako se dođe do izostanka nekog od ovih ili svih navedenih elemenata , ne utječe na valjanost jamstvenog lista. Može se zaključiti da je za njegovo valjano postojanje dovoljna jednostrana izjava o jamstvu za isprvanost stvari.

Pod pojmom ″ ispravnost stvari ″ podrazumjevaju se konkretne okolnosti za savaku pojedinu stvar. Smatramo da je stvar ispravna onda kada ima ona svojstva koja su navedana u izjavi o jamstvu. Odgovornost za isprvanost stvari, kao što se već navelo imaju i prodavatelje i proizvođač. Međutim , postoji situacija kada pojedine dijelove proizvode ne izrađuje proizvođač čitave stvari, nego ih nabavlja od druge osobe. Kada je u izradi ili izvršenju pojedinih dijelova stvari sudjelovalo više samostalnih proizvođača, njihova odgovornost za isprvanost stvari prema proizvođaču čitave stvari, prestaje u trenutku kada prestaje i odgovornost proizvođača prema kupcu. Potrebno je razlikovati jamstvi i odgovronosti za nedostatke.

Odgovornost za materijalne i pravne nedostatke postoji *ex lege* odnosno po samom zakonu i nastaje samim sklapanjem kupoprodajnog ugovora, dok za nastanak jamstva potreban je izjava o jamstvu. Za nedostatke kupcu odgovara prodavatelj dok za jamstvo odgovara ona osoba koja je dala izjavu, a to može pored prodavatelja biti proizvođač. Jamstvo se odnosi na ispravnost stvari te obuhvaćaju manji dio slučaja nego što to obuvaća odgovornost za nedostateke . U zakonu je navedeno razdoblje tijekom kojeg prodavatelj

[32] Slakoper, Zvonimir, Gorenc, Vilim, Obvezno pravo, Opći dio, Novi informator, Zagreb, 2009., str.85.

odgovara za nedostatke, a rok jamstva je naveden u izjavi o jamstvu. Još jedna bitna razlika je u tome što prva koja kupcu pripadaju zbog nedostatka na stvari gase se ako kupac u zakonskom navednom roku ne obavjesti prodavatelja o nedostacim, dok u slučaju jamstva, kupčeva prava traju bez obzira na obavještavanje, jer smo već prije naveli da se kod jamstva ne radi o prekluzivnom roku.

2.9. Vrste kupoprodaje

Osim prodaje općenito, posotoji slučaj kada ugovor o kupoprodaji sadržava neke posebne odredbe. Ugovor o kupoprodaji s posebnim pogodbaa koje poznaje ZOO, su:

a) kupoprodaja s pravom prvokupa

b) kupnja na pokus

c) kupoprodaja po uzorku i modelu

d) kupoprodaja sa specifikajiom

e) kupoprodaja s pridržajem prava valasništa

f) kupoprodaja s obročnom otplatom.

2.9.1. Kupoprodaja s pravo prvokupa

Pravo prvokupa postoji onda kad jedna osoba ima prvao prije svih ostalih drugih kupiti neku stvari ili pravo pod istim uvjetima pod kojima bi otuđitelj te stvari ili prava iste otuđio trećoj osobi , odnoso kad postoji obveza vlasnika neke stvavri ili imatelja nekog prava da imatelju prava prvokupa ponude tu stvari ili pravo na kupnju pod istim uvijetima pod kojima bi otuđitelj te stvari ili prava iste otuđio trećoj osobi. Postoji zakonsko i ugovoreno pravo prvokupa. Sadržaj i bitni uvijeti samog prava su :

a) da prodavatelj obavjesti o namjeravanoj prodaji određenoj osobi

b) da u obavijesti o namjeravanoj prodaji priopci uvjete prodaje

c) da prodavatelju ponudi predmet na kupnju za istu cijenu

e) da se suzdrži od prodaje trećem pod uvijetom o kojma nije obavijestio prodavatelja

f) da se u svakom slučaju suzdrži od prodaje trečem prije nego što istekne rok u kojem prodavatelj može prihvatiti ponudu.

Treba istaknuti da se radi o pravu koje je strogo osobne prirode , pa se ne može ni otuđiti ni naslijediti ako zakonom nije drugačije određeno. Zakon o obveznimm odnosima za kupoprodaju s pravom prvokupa kaže *˝ Ugovornom odredbom o pravu prvokupa obvezuje se kupcu izvijestiti prodavatelja o namjeravanoj prodaji stvari određenoj osobi, a i o uvijetima te prodaje , i ponuditi mu da on stavr kupi za istu cijenu.˝*[33].

Trajanje ugovorenog prava prvokupa je najdulje pet godina od sklapanja ugovora , a eventualno ugovoren duži rok svodi se na ovaj rok. Prisilinom odredbom određeno je najdulje trajanje ugovorenog prava na prvokup, pa ugovorne strane mogu do tog roka urediti svojim ugovorom. Ako stranke nisu ništa ugovorile smatra se prava na prvokup prestaje protekom pet godina od sklapanja ugovora. Ovo se ograničenje ne odnosi na pravo prvokupa dionica, poslovnih udjela, udijela u društvima te na pravo prvokupa iz trgovačkih ugovora. Budući da ograničenja u ova četri slučaja ne vrijede , strane mogu valjano ugovoriti i duže trajanje. Važno je naglasiti da zakonsko prvao prvokupa nije ograničeno *˝ Trajanje zakonskog prava nije ograničeno.˝*[34]. Kupac je dužan obavijestiti prodavatelja o namjeravanoj prodaji određenoj trećoj osobi, o uvijetima te prodaje i ponuditit predmet ranije kupnje na prodaju ranijem prodavatelju. Uz to važno je naglasiti sve uvijete prodaje koji bi bili ili su već postavljeni trećoj osobi, a minimalno je nužno priopćenje cijene , ali ne više od cijene koja bi bila ili je bila ponuđena trećoj osobi. U slučaju izostanka jednog od ovih elemenata dovodi do nevaljanosti ponude i prava ranijeg prodavatelja da zahtijeva poništenje prijenosa obavljenog trećem.

Pravni položaj ponuđenog ranijeg prodavatelja odgleda se kroz tri slučaja : odbijanje, prihvati ili uopće ne očitovanje. U prvom i posljednjem slučaju došlo je do odbijanja , pa je prema tome raniji kupac ispuni svoju obvezu nuđenja te može valjano ponuditi istu stvar trećem pod istim uvijetima ili nepovoljnijim. Rok za prihvat ponude je mjesec dana od dana kada je kupac obavijestio o namjeravnaoj prodaji trećoj osobi, osim ako nije ugovoren duži rok *˝ Prodavatelj je dužan obavijestiti kupca na pouzdan način o svojoj odluci da se koristi pravom prvokupa u roku od mjesec dana , računajući od dana kad ga je kupac obavijestio o*

[33] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.449.
[34] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.455.st.2.

namjeravanoj prodaji trećoj osobi. ″[35] Ponuda će se smatrati prihvaćena, ne u trenutku kada se ponuđeni očituje o prihvatu nego kada isplati cijenu, a kada plaćanje nije zahtijevano odmah onda kada priloži dovoljno osiguranje plaćanja *″ Ako je u ugovoru s trećim predviđen rok za ispaltu cijene , prodavatelj se može okorisiti tim rokom samo ako dade dovoljno osigurana.″*[36]. U slučaju , da dođe do predaje stvari trećem bez nuđenja ponuditelja , prodavatelj može zahtijevati da se prijenos poništi. Potrebno je da se ispuni nekoliko uvjeta: prijenos vlasništa trećem, neispunjenje obaveze prema imatelju prava prvokupa i nesavjesnog trećeg.

Nije dovoljno da se samo sklopi ugovor sa trećom osobom nego je potrebno da se na trećeg prenese pravo vlasništva jer tek je tada nemoguće ispuniti obvezu nuđenja i prodaje istog predmeta imatelju prava prvokupa. Osim toga, potrebno je da neispuni obvezu obavijesti prodavatelja. Treća kumulativno nužna pretpostavka je nesavjesnost treće osobe.

Nužno je da je znao ili da mi nije moglo ostati nepoznato da mu kupac prenosi vlasništvo bez ispunjenja obveze koju ima prema prodavatelju koji ima pravo prvokupa. U ZOO-u navedno je *″ Ako je kupac prodao stvar i prenio vlasništvo na trećega ne obavijestivši prodavatelja, i ako je trećem bilo poznato ili mu nije moglo ostati nepoznznato da prodavatelj ima pravo prvokupa, prodavatelj može u roku od šest mjeseci računajući od dana kad je saznao za taj prijesnos zahtijevati da se prijenos poništi i da se stvar njemu proda pod istim uvijetima.″*[37] Iz ovog navedenog stavka vidljive su dvije kumulativne pretpostavke koje prodavatelj mora poduzet kako bi ostvario svoje prvao. Prva se odnosi na zahtijev za poništaj prijenos ,a druga da se stvar proda njemu pod istim uvijetima. Osim toga ako je zbog kupčeva neispunjenja pretrpio štetu ima pravo na naknadu štete prema općim pravilima ZOO-a. Na kraju, važno je napomenuti da je subjektivni rok u kojem prodavatelj može zahtijevati svoje pravo prvokupa iznosi šest mjeseci i teče od saznanja za prodaju trećem onda kada uopće o njemu nije bio obavješten, dok objektivni prekluzivni rok iznosi pet godina i teče od trenutka kada je kupac na trećega prenio vlasništvo.

[35] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.450.st.1.
[36] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.450.st.3.
[37] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.454.st.1.

2.9.2. Kupnja na pokus

Sklapanjem ugovora o kupoporodaji ne nastaje pravo kupca da tijekom određenog vremena prodavatelju vrati stvar. Međutim, strane mogu ugovoriti kupčevo pravo da jednostrano odustane od ugovora. Moguće je da stvar koju kupuje ne odgovara njegovim željama, da nema određenog svojstva ili nije pogodan za uporabu.

U tom slučaju riječ je o kupnji na pokus. Kod ovog obllika kupoprodaje strane su sklopile ugovor o tome da će kupac ispitati stvar i imati pravo vratiti prodavatelju, odnosno odustati od ugovora ako ona ne odgovara njegovim željama , nema određena svojstva ili nije pogodna za određenu uporabu. Rok na koji je ovaj ugovor sklopljen ne mora biti određen , jer kad taj rok nije ugovoren vrijedi uobičajni rok ako on ne postoji onda se određuje prema primjerenom roku. Može se reći da se radi o pendentno ugovoru , jer je *˝ ... ugovor sklopljen ali ne proizvodi pravne učinke do ostvarivanja uvjeta pod kojim je sklopljen.˝*[38].

Prema ZOO *˝ Kad je ugovoreno da kupac uzima stvar pod uvijetom da je isproba da bi utvrdio odgovara li njegovim željama, dužan je o tome ostaje li pri ugovoru obavijestiti prodavatelja o roku utvrđenom ugovorom ili običajem ,a ako takva nema , onda u primjerenom roku koji mu odredi prodavatelj , inače se smatra da je odustao od ugovora. ˝*[39] Iz navedene odredbe Zakona, vidljivo je da sklapanje ugovora prethodi prodavateljevoj predaji stvari kupcu na pokus.

U tome je razlika između kupoprodaje po pregledu i kupoprodaje s rezervnom pokusa od kupnje na pokusu, jer kod prve dvije kupoprodaje kupac najprije pregledava stavar pa se tek nakon toga sklapa ugovor ali kod kupnje na pokusu je obrnuti slučaj. Prema tome, kod kupoprodaje po pregledu i kupoprodaje s rezervom pokusa rezultat samog pokusa nije uvijet za opstanak ugovora odnosno raskid već sklopljenog, nego nastanak ugovora. Omogućeno je kupcu da pogleda stvar pa tek onda odluči o sklapanju ugovora, dok je kod kupnje s pokusom ugovor sklopljen pa potom omogućen pregled stvari. Bitno je naglasiti da postoje dvije vrste kupnje na pokusom. Subjektivnom kupnjom na pokus smatramo kada će kupac isprobati stvar da bi utvrdio odgovara li njegovim željama, dok o objektivnoj govorimo kada kupac uzima stvar na pokus kako bi utvrido je li stvar ima određena svojstva ili je li prikladan za uporabu. Također i ZOO razlikuije ove dvije vrste, pa tako navodi da je objektivni pokus *˝ Kad je pokus ugovoren da bi se utvrdilo ima li stvar određena svojstva ili je li rikladna za određenu*

[38] Slakoper, Zvonimir, Gorenc, Vilim, Obvezno pravo, Opći dio, Novi informator, Zagreb, 2009., str.97.
[39] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.456.st.1.

uporabu, održanje ugovora ne zavisi od kupčeva nahođenja, već od toga ima li ona zaista ta svojstva , odnosno je li prikladna za određenu uporabu. "[40]

Vidljivo je da kod objektivnog pokusa postoje objektivne mjere o kojima ovisi pravo kupca da prodavatelju vrati stvar , dok kod subjektivnog pokusa takva mjerila ne postoje i pravo kupca na vraćanje stvari ovisi o njegovoj odluci koju donosi slobodno i ovisi o njegovim željama. Kod objektivnog pokusa nužno je odrediti svojstva koja je potrebno utvrditi odnosno uporabu za koju stvar treba biti prikladna. Prema tome , ako kod objektivnog pokusa postoje na stvari svojstva i kada je stavar prikladna ali kupac želi vratiti stvar , prodavatelju bi ostalo pravo zahtijevati utvrđivanje postojanje tih svojstava odnosno prikladnosti .

Utvrdi li se da postoje svojstva i da je stvar prikladna , onda postoji i ispunjenje ugovora. Kod subjektivnog pokusa opstanak ugovora ovisi o subjektivnom stajalištu kupca, odnosno odgovara li njegovim željama. Nakon što se sklopi ugovor stvar može ali i ne mora biti predana kupcu jer ona može biti isprobana i kod prodavatelja. U slučaju kada je kada je kupcu omogućeno da kod prodavatelja isproba stvar, on će to pravo imati do isteka roka koji je ugovoren , a ako nije ugovoren onda do isteka roka koji je određen običajima ali ako nema ni toga onda u primjerenom roku . U navedenom roku, kupac je dužan obavjestiti prodavatelja o tome ostaje li pri ugovoru ili od njega odustaje. Kada ga obavjesti o ostajanju pri ugovoru, ugovor će obvezati strane i one će biti dužne ispuniti ugovornu obvezu. Međutim ,kada kupac obavijesti prodavatelja o tome da ne ostaje pri ugovoru ili propusti obavjestiti u navedeno roku, smatra se da je ugovor raskinut.

Također, kada prodavatelj ne omogući pregled stvari i zbog toga dođe do raskida ugovora, prodavatelj odgovara za štetu koju je kupac pretrpio zbog raskida ugovora uz odgovornost prodavatelja. Kada je kupcu predana stvar da isproba stvar i odluči o ostajanju ili neostajanju pri ugovoru, u navedenom, običajnom ili primjerenom roku, on mora obavjestiti prodavatelja.

U slučaju odustajanja od ugovora , mora obavijestiti prodavatelja izjavom ili vraćanjem stvari. Ako ni na jedan od tih načina ne obavijesti prodavatelja , predmjeva se da je ostao pri ugovoru. Također , kada je kupcu predana stvar radi ispitivanja odnosno pokusa, prelazi i rizik sa prodavatelja na kupca. Umjesto toga , prodavatelj ostaje vlasnikom stvari sve

[40] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.457.

do trenutka kada kupac izjavi da ostaje pri ugovoru ili ne vrati stvar prodavatelju. U trenutku kada je dao izjavu o pristajanju na ugovor rizik od slučajne propasti ili oštećenja stvari prelazi sa prodavatelja na kupca. U Zakonu o obveznim odnosima također je predviđena ova situacija *˝ Rizik slučajne propasti ili oštećenja stvari predane kupcu radi pokusa snosi prodavatelju do kupčeve izjave da ostaje pri ugovoru, odnosno do isteka roka kad je kupac bio dužan vratiti stvar prodavatelju.˝*[41] Razlog tomu je prijenos vlasništva sa prodavatelja na kupca u trenutku davanja izjave o ostajanju pri ugovoru.

2.9.3. Kupoprodaja po uzorku ili modelu

Kada se prodavatelj obvezuje predati kupcu stvar istih svojstava koje ima uzorako odnosn model, dolazi do kupoprodaje po uzorku ili modelu. Najčešće se to dešava kod generičkih stvari ,jer postoji više primjeraka takvih stvari, odnosno veća količina koja ima istovjetna obilježja.

Primjerak odnosno uzorak nije obuhvaćen kupoprodajnim ugovorm , nego služi kao indetifikacija predmeta kupoprodaje injegovih svojstava i kavkoće odnosno za usporedbu s primjercima odnosno predmetom koji će prodavatelj predati kupcu. Potebno je razlikovati kupoprodaju po uzorku i modelu te slučajevi kada se predmet kupoprodaje također određuje pomoću modela ali on služi samo za obavijest ili približno određenje stvari. U ovome slučaju prodavatelj se ne obvezuje predati stvar koje bi bile jednake uzorku, dok je kod kupoprodaje po modelu to jedan od uvijeta, odnosno predaje se stvar koja je jednako uzorku ili modelu.

Ovaj kriterij razgraničenja je bitan , jer kada nije postojalo obećanje jednakosti odnosno obveza prodavatelja da kupcu preda jednaku stvar koje su bile uzorak ili model, neće doći do pravnih posljedica kupoprodaje po uzorku i modelu. Pravni učinci se razlikuju s obzirom je li se radi o građanskopravnoj ili trgovačkoj kupoprodaji. U ZOO-u stoji *˝ U slučaju kupoprodaje po uzoeku i odelu , ako stvar koju je prodavatelj predao kupcu nije jednaka uzorku ili modelu, prodavatelj odgovara po propisima o odgovornosti prodavatelja za materijalne nedostatke stvari , a u drugom slučaju po propisima o odgovornosti za neispunjenje.˝* [42]Moguće je da se isključi prodavateljeva odgovornost ako je model kupcu ponudio radi obavijesti i približenog određivanja osobine stvari, bez obećanja jednakosti *˝ Prodavatelj ne odogvara za nedostatke jednakosti ako je uzorak, odnosno model podnio*

[41] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.458.
[42] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.460.st.1.

kupcu samo radi obavijesti i približnog određivanja osobine stvari, bez obećanja jednakosti.˝[43]. U slučaju kada je riječ o građanskopravnoj kupoprodaji predaja stvari koje nisu jednake modelu , uopće se neće smatrati ispunjenjem prodavateljeve obveze predaje ugovorene stvari , nego prodajom druge stvari. Postavlja se pitanje je li prodavatelj ima pravo naplatiti uzorak. Budući da ZOO ne regulira to pitanje ,ostavljena je mogućnost strankama da autonomno odrede pitanje oko naplaćivanja uzorka ili modela. Sudska praksa je na to pitanje dala negativni odgovor, odnosno smatra se da nije potrebno naplaćivati dostavljanje uzorka jer dostavljanje u ovom slučaju ne predstavlja isporuku iz ugovora o prodaji, nego ponudu za zaključenje ugovora o prodaji pod određenim uvijetima te je također uobičajno da se uzorci ne vraćaju prodavatelju.

2.9.4. Kupoprodaja sa specifikacijom

Kupoprodajni ugovor sa specifikacijom kada se sklopi ugovor u kojem je njegov predmet određen ili odrediv ali se strane prilikom skalapanja ugovora suglase da će kupac naknadno odrediti oblik, mjeru ili koju drugu pojedinost na stvari.

Zakon o obveznim odnosima definirao je kupoprodaju sa specifikacijama kao *˝ Ako je ugovoreno pravo kupca da kasnije odredi oblik , mjeru ili koje druge pojedinosti stvari,a kupac ne dostavi specifikaciju do ugovorenog nadnevka, ili do proteka razumskog roka računajući od prodavatelja traženje da to učini, prodav*atelj *može izjaviti da raskida ugovor ili načiniti specifikaciju prema onome što u je poznato o kupčevim potrebama.˝*[44].

Iz toga proizlazi, pojedinosti koje kupac ima pravo naknadno odrediti moraju biti određene u ugovorenom roku,a ako nema tog roka onda kupac ima pravo odrediti svojstva do isteka razumskog roka od prodavateljeva zahtjeva za specifikacijom.

Pravni učinci sastoje se u tome da je ugovor o kupoprodaji sklopljen , prodavatelj nije dužan predati stvar prije nego se objave specifikacije te što kupcu pripada pravo da određuje ugovorne ojedinosti stvari. Kupac zadržava to pravo do isteka ugovorenog roka, u slučaju da on ne postoji treba poštovati razumski rok, računajući od prodavateljeva traženja da to učini. Međutim, ako kupac propusti iskoristiti svoje pravo da odredi pojedinosti u ugovornom odnosu , prodavatelju su ostavljene dvije mogućnosti : može načiniti specifikaciju prema

[43] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.460.st.2.
[44] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.461.st.1.

onome što mu je poznato o kupčevim potrebama ili izjaviti da raskida ugovor. U ZOO-u je navedeno *˝ Ako kupac ne iskoristi tu mogućnost, obvezna je specifikacija koju načini prodavatelj.˝*[45]

Kada kupac ne odredi specifikacije stvari , onda će prodavatelju biti dopušteno da odredi specifikacije ali i tada će kupac dobiti još jedan razumski rok u kojem može iskorisiti svoje pravo da odredi specifikacije. U slučaju da ni nakon proteka drugog razumskog roka ne iskoristi svoje pravo, prodavatelj će odrediti specifikacije , vodeći računa o kupčevim potrebama. Svoje nedostatno znanje o kupčevi potrebama, nadomjestiti će onim što prema okolnosti slučaja i uz dužnu pozornost može pretpostaviti o tim potrebama. U Zakonu su propisana dva uvijeta koja moraju biti ispunjena kada prodavatelj određuje specifikaciju. Prvo je potrebno da obavjesti kupca o njezinim pojedinostima , a drugo da odredi razumni rok u kojem će se kupac sam pripremi specifikacije *˝ Ako prodavatelj načini specifikacije , dužan je obavijestiti kupca o njezinim pojedinostima i odrediti razuman rok da sam pripremi specifikacije.˝*[46] 1

2.9.5. Kupoprodaja sa pridržajem prava vlasništva

Pravo vlasništva na pokretnoj stvari stječe se u trenutku predaje stvari. Međutim , ovaj stvarnopravni učinak se može odgoditi uz pomoć kupoprodaje sa pridržajem prava vlasništva. U Zakonu u obveznim odnosima stoji *˝ Prodavatelj može posebnom odredbom ugovora pridržati pravo vlasništva i poslije predaje stvari kupcu dok kupac ne isplati cijenu u potpunosti.˝*[47]. Iz zakonske odredbe je vidljivo da je moguće da i nakon predaj stvari prodavatelj zadrži pravo vlasništva na stvari ali samo do trenutka dok kupac ne isplati cijenu u cijelosti. Svrha ovakvog postupanja jejačanje pravnog i gospodarskog položaja prodavatelja.

U slučaju kada nebi postojao institu pridržaja prava vlasništva, prodavatelj bi se našao u nepovoljnom položaju. Ako kupac ne isplati cijenu, a nije postojao pridržaj prava vlasništva, prodavatelj će teško ostavritisvoja prava jer je u trenutku predaje stvari kupac postao vlasnikom stvari. Što se tiče predmeta kupoprodaje sa pridržajem prava vlasništva, mogu biti i pokretnine i nekretnine te individualne i generične stvari. Kada se radi o pokretnim stvarima , predajom stvari kuac je postao njezin posjednik i stječe pravo držati je i

[45] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.461.st.3.
[46] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.461.st.2.
[47] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.462.st.1.

rabiti, kao i pavo na posjedovnu tužbu. Budući, da na njega nije preneseno pravo vlasništva, kupac nema pravo otuđivati i opteretiti stvar. Istodobno prodavatelj ostaje vlasnik stvari i pripadaju mu druge vlasničke ovlasti.

U pogledu nekretnina, zna se da se vlasništvo na nekretninama stječe upisom u zemljišnje knjige. U koliko je sklopljena kupoprodaja sa pridržajem prava vlasništva, ne bi smjeo dopustit kupcu upis u zemljišne knjige. Dispozitivne odredbe ZOO uredile su ovo pitanje na način *″ Pridržaj prava vlasništva pokretne stvari ima učinak prema kupčevim vjerovnicima samo ako je učinjen u obliku isprave javno ovjerovljene prije kupčeva stečaja ili prije pljenidbe stvari.″*[48] te *″ Na pokretne stvari o kojima se vode posebne javne knjige može se pridržati pravo vlasništva samo ako je to predviđeno propisima o uređenju i vođenju tih knjiiga.″*[49].

Kada kupac u cijelosti ispalti cijenu, na njega prelazi pravo vlasništva, a kod nekretnika plaćanjem cijene ostavruje se pravo na upis u javne knjige te samim time stjecanje prava vlasništva na tim stvarima. Prodavatelju je dopušteno da jednostrano raskine ugovor ako kupac padne u zakašnjenje s isplatom cijene. U sumlji se smatra da je pravo vlasništva preneseno uz odgodni uvijet potpune isplate cijene. Moguća je da se dovede u pitanje pravo trećega kod kupoprodaje sa pravom pridržaja vlasništva. U tom slučaju, ako je treća osoba postupala u dobroj vjeri i na temelju naplatnog posla stekla pravo vlasništva od osobe kojoj to pravo vlasništva ne pripada, pravo pridržaja vlasništva neće onemogućiti stjecanje vlasništva na toj stvari.

2.9.6. Kupoprodaja sa obročnom otplatom cijene

Prema odredbi Zakona o obveznim odnosima *″ Ugovorom o kupoprodaji pokretne stvari s obročnom otplatom cijene obvezuje se prodavatelj predati kupcu pokretnu stvar prije nego što mu cijena bude potpuno isplaćena, a kupac se obvezuje ispaltiti njezinu cijenu u obrocima, u određenim vremenskim razmacima.″*[50]

U svakodnevnom životu takve ugovore nazivanmo još i porodaja na rate ili prodaja na kredit te najčešće imaju karakter potrošačkog ugovora. Njegovi elementi kao što su način plaćanja , predmet ugovora ,bitni sastojci i obliku ugovora, utječu na to da je ovo vrsta

[48] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.462.st.3.
[49] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.462.st.4.
[50] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.464.

kupoprodaje sa posebnom pogodbom Iz gore navedene definicije vidljivo je da samo pokretne stvari mogu biti predmetom kupoprodaje s obročno otpaltom cijene. Što se tiče načina plaćanja, durgačije je nego kod ostalih ugovora o kupoprodaji te se kupac obvezuje isplatiti cijenu (uključujući i kamate) u obrocima kroz određeno vremensko razdoblje.

Prodavateljeva je obveza predati stvar prije plaćanja cijene i ugovor mora biti sklopljen u pisanom obliku *˝ Ugovor o kupoprodaji s obročnom otplatom cijene mora biti sastavljen u pisanom obliku.˝*[51] Uzima se da ovaj oblik ugovora ima karakteristike potrošačkog ugovora te da je kupac redovito u slabijem položaju, pa se ovim odredbama štiti položaj kupca *˝ Kupčev pravni položaj ova pravila štite tako što su ništetne odredbe ugovora o kupoprodaji s obročnom otplatom cijene koje su za kupca nepovoljnije od odredbi ZOO-a, što ujedno znači da načelno ništetnost pojedine odredbe ne dovodi do ništetnosti ugovora u cijelini.˝*[52]

Sadržaj ovoga ugovora propisan je Zakonom te su bitni elementi : naznaka cijene, ukupan iznos svih obrčnih otplata, računajući i onu koja je izvršena u času sklapanja ugovora, iznos pojedinih otplata, njiihov broj, njihove rokove dospijeća, odredbe o odustanku ugovora *˝ Pored stvari i njezine cijene u ugovoru moraju , pod prijetnjom ništetnosti , biti navedeni: ukupan iznso svih obročnih otplata, računajući i onu koja je izvršena u času sklapanja ugovora, iznos pojedinih otplata, njihov broj i njihovi rokovi.˝*[53]

Ukupna svota svih obročnih otplata , ne mora biti istovjetna cijeni jer podrazumjeva kamate na ugovorenu cijenu tijekom cijelog razdoblja otplate. Također, navodi se da kupac uvijek može odjednom ispaltiti cijenu i taj ostatk se isplaćuje čist, bez kamata i troškova. Kao što smo naveli kupcu ne mora ispaltiti cijenu u cijelosti prilikom preuzimanja stvari ali mu je dopušteno da u svaka doba isplati ostatak bez kamata i troškova. Postoji mogućnost da kupac padne u zakašnjenje s plaćanjem obroka. Razlika postoji ako kupac dođe u zakašnjenje s plaćanjem prvog obroka ili nekih kasnijih obroka. U slučaju kada prodavatelj kasni sa otplatom prvog obroka , prodavatelj ima pravo jednostanog raskinida ugovor jer time ne pokazuje volju za urednim isplaćivanjem obroka. Kada kupac plati prvi obrok ,a padne u zakašnjenje s najmanje dvije uzastopne otplate, koja čini najmanje osminu cijene , prodavatelju se ostavlja mogućnost da raskine ugovor *˝ Nakon isplate početne otplate, prodavatelj može raskinuti ugovor ako kupac dođe u zakašnjenje s najmanje dvije uzastopne*

[51] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.465.
[52] Slakoper, Zvonimir, Gorenc, Vilim, Obvezno pravo, Opći dio, Novi informator, Zagreb, 2009., str.107.
[53] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.466.st.1.

otplate, koje čine najmanje osminu cijene."[54] . Međutim, kada plati prvi obrok ali padne u zakašnjenje s plaćanjem samo jedne otplate ako za isplatu ukupne cijene nije predviđeno više od četri otplate , kupac ima pravo raskinuti ugovor ″ *Iznimno, prodavatelj može raskinuti ugovor kada kupac dođe u zakašnjenje s isplatom samo jedne otplate, ako za isplatu cijelog ostatka cijene nije predviđeno više od četri otplate.*"[55] U ova dva slučaja, kada se kupac nađe u zakašnjenju kasnijih obroka, prodavatelj ima dvije alternative: da raskine ugovor ili zahtijevati od kupca isplatu cijelog ostatka cijene. Kada zahtijeva od kupca isplatu ostatka cijene , prodavatelj je dužan kupcu ostaviti naknadni rok od petnaest dana da nadoknadi zakašnjele obroke. Prema tome , obveza cijelog isplaćivanja cijene ne može dospijeti prije proteka navedenog naknadnog roka. Moguće je , da na zahtijev kupca te kada to okolnosti slučaja opravdavaju, sud produlji rok za ispaltu zakašnjelih obroka ali samo onda kada kupac dade osiguranje da će izvršiti svoju obvezu i ako zbog toga prodavatelj ne trpi štetu ″ *Na traženje kupca sud može, kad to okolnosti slučaja opravdavaju, produljiti rok za ispaltu zakašnjelih otplata, ako kupac dade osiguranje da će ispuniti svoje obveze . i ako zbog toga prodavatelj ne trpi štetu.*"[56]

Kupac treba dati osguranje da će ispuniti tražbinu prije odluke suda o njegovu zahtijevu , ali pod uvijetom usvajanja tog zahtijeva. U trenutku kada se odlučuje o kupčevu zahtijevu , ne može se sa sigunošću utvrditi da neće prodavatelju nastupiti šteta te je dovoljno da se utvrdi da ne postoji nikakva izvjesna šteta za prodavatelja.

Nakon raskida ugovora prodavatelj je dužan vratiti sve primljene otplate sa zakonskom kamatom od dana kada ih je primito te naknaditi nuže troškove kupcu ″ *U slučaju raskida ugovora prodavatelj je dužan vratiti kupcu primljene otplate sa zakonskom kamatom od dana kada ih je primio i naknaditi nužne troškove što ih je učinio za stvar.* "[57] Obveza kupca je da vrati prodavatelju stvar onakva kakva je bila kad mu je bila predana i dati mu naknadu za njezinu uporabu do korištenja stvari. Nerealno je očekivat da će kupac vrati stvar u satnju kakva je bila u trenutku predaje stvari , pa zbog smanjenja vrijednosti i istrošenosti zbog normalne i redovite uporabe kupuc neće odgovarati. U ispravi ugovora mora postojati odredba da kupac može raskinuti ugovor ako to pismeno priopći prodavatelju u roku od tri dana od potpisivanja isprave te da se ovoga prava kupac ne može unaprijed odreći. Suprotno od toga dovelo bi do ništetnosti ugovora. Također, ništetna je i odredba o ugovornoj kazni u

[54] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl468.st.2.
[55] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.468.st.2.
[56] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.469.
[57] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.471.st.1.

slučaju raskida ugovora i zakašnjenja s isplatom nekog obroka od strane kupca *˝ Ništetna je odredba ugovora o ugovornoj kazni za slučaj raskida ugovora te za slučaj da kupac dođe u zakašnjenje s ispaltom nekog obroka cijene.˝*[58] Mora se navesti da su ništetne odredbe koje bi bile nepovoljne za kupca, osim odredbe o pridržaju prava vlasništva. Pravila o kupoprodaji s obročnom otplatom cijene vrijedi i za slučaje drugih pogodbi. Zakon o obveznim odnosima navodi *˝ Pravila o kupoprodaji s obročnom otplatom cijene vrijedi i u šlučaju drugih pogodbi koje imaju isti bit , kao što je na primjer ugovor o zakupu s odredbom da će stvar koja je dana u zakup prijeći u vlasništvo zakupnika ako bude plaćena zakupnina za određeno vrijeme.˝*[59] Ova pravila će se primjenjivati i u slučaju zajma , kada je kupcu dan zajam i namijenje je kupnji određene stvari , a zajmodavac i prodavatelj se sporazume da kupac za stvar koju mu je prodavatelj predao otplaćuje zajmodavcu cijenu u obrocima, prema ugovoru koji su sklopili prodavatelj i kupac.

[58] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.470.
[59] Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 , čl.472.st.1.

3. ZAKLJUČAK

U prethodnim dijelovima objašnjeni su osnovne elemente ugovora o kupoprodaji. Upoznata su prava i obveze subjekata ovoga ugovora. Iznijeta su osnovna obilježja i razlike između kupoprodajnog ugovora i drugih ugovora te se upoznalo sa osnovnim razlikama između samih kupoprodajnih ugovora.

Prikazana su osnovna prava i obveze ugovornih strana te su istaknute razlike između njih . Na kraju se zaključuje da je pravni sustav Republike Hrvatske dobro uredio kupoprodaju, jedan od najvažnijih ugovora u svijetu . Možemo reći da je kroz pozitivne odredbe Zakona o obveznim odnosima kupoprodaju detaljno razrađenam. Budući da je Republika Hrvatska dio Europske Unije i da se svjetska trgovina odnosno ekonomija nalaze pred novim izazovom, zasigurno se može očekivati još bolje i učinkovitiji razvijanje pravnog i ekonomskog sustava ,a samim time i ugovora bez kojeg svijet ne može funkcionirati, ugovora o kupoprodaji.

LITERATURA

1. Narodne novine ,(2015): Zakon o obveznim odnosima NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 - na snazi od 01.08.2015.

2. Slakoper, Zvonimir, Gorenc, Vilim, Obvezno pravo, Opći dio, Novi informator, Zagreb, 2009

3. Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14

SAŽETAK

Ugovor o kupoprodaji je jedan od najvažnijiih ugovora u pravu Republike Hrvatske koj je uređen Zakonom o obveznim odnosima. Vrste ugovora o kupoprodaji su opći, trgovački i potrošačka. Zakon propisuje šest vrsta kupoprodaje s obzirom na cilj i svrhu samog ugovora o kupoprodaji. Pravni ustroj kupoprodaje detaljno je opisan Zakonom ,ali i drugim pravnim propisima i pravilnicima. Zakon i pravilnici detaljno su opisali tko može biti stranka, koja su prava i obveze ugovornih strana, na koji se način uređuju njihovi odnosi, utvrđivanje nedostataka na stvari i naknade štete te koji su pravni učinci ugovora o kupoprodaji.

Ključne riječi: kupoprodaja, kupac, prodavatelj

The purchase contract is one of the most important contracts in the law of Republic of Croatia regulated by the Mandatory Obligations Act. Types of the purchase contract are general, commercial and consumer. The law prescribes six typer of purchase with regard to the purpose of the purchase contract itself. The legal structure of purchase is detailed in the Act, but also in other legal regulations. The law and obligations have described in detail wgo can be a party ro rhe contract of sale, the rights and obligations of the contracting parties, howe they regulate their relatinships determine the defects of the property and the compensation of damages and what are the legal effects of the purchase contract.

Key words: purchase contract, buyer, seller